

ИДЕНТИТЕТ СРПСКОГ ЈЕЗИКА И ПРОБЛЕМИ У НАСТАВНОЈ ПРАКСИ¹

Апстракт: У овом раду се полази од аксиоматског става да је питање идентитета језика искључиво лингвистичко питање. Аутор пореди ставове о идентитету српског језика у научној србистици и савременој сербокроатистици, уочавајући да неусаглашеност тих ставова постаје у Србији генератор додатних проблема у наставној пракси из националне групе предмета и предмета Страни језик.

Кључне речи: *идентитет, српски језик, србистика, наставна пракса, сербокроатистика.*

0. Увод

У савременој науци о језику, па и националној филологији, питање идентитета² српског језика није једнозначно решено. Србијански језикословци – србисти и сербокроатисти³ – заступају непомирљиве ставове о опсегу и садржају појма *српски језик* (а отуда и појмова *српска књижевност, српско писмо, ијекавица српског језика, српска језичко-етничка заједница* и др.). То је стога што научници-србисти о идентитету српског језика

* rus@agrif.bg.ac.rs,

¹ Пољопривредни факултет Универзитета у Београду. Овај рад је урађен у оквиру пројекта 178014: *Динамика структура савременог српског језика*, који финансира Министарство науке и технолошког развоја Републике Србије.

² У оквирима овог разматрања, термин „идентитет“ кореспондира само с оним аспектом *идентитета* који се описно назива „идентитет у језику“ (Радић-Бојанић, 2011: 318). Тачније, рад се не бави екстралингвистичким (биолошким, етно- и социјалнопсихолошким) аспектима нечијег колективног или индивидуалног језичког идентитета.

³ Квалификатив „србисти“ односи се на представнике обновљене научне србистике, који заступају став да је „српскохрватски лингвистички исто што и српски“, односно да је „српскохрватски – и као народни и као књижевни – само преименовани српски језик“ (Ковачевић и Шћепановић, 2011: 46). Израз „сербокроатисти“ је резервисан за филологе који српскохрватски узимају за исходиште, односно за хиперординирани термин, па српски, „хрватски“ и „босански / бошњачки“ (можда и „дрногорски“) језик постају тамо некакви субординирани термини (својеврсни кохипоними – Ковачевић и Шћепановић, 2011: 49; уп. Пипер, 2007: 5–6; Пипер и Клајн, 2013: 15; Стојановић, 2015: 59–60).

просуђују на основу строгих научних критеријума, за разлику од институционално етаблираних несрбиста (сербокroatиста) који јавно натурају став да глас науке у научним питањима представља споредну ствар, односно да одлучујућу реч у лингвистици (то се наводно односи и на питање идентитета језика) треба да има ненаука, тј. политика⁴.

Загађујући дневном политиком странице лингвистичких радова, националну филологију и образовни систем Србије, институционално етаблирани несрбисти (сербокroatисти) су прецизан Вуков појам *српски језик* најпре редуковали, насилно окрњили, а потом претворили у некакав политички (хашко-дејтонски) термин, придружујући му читав низ научно искомпромитованих (политичких) термина: БХС, босански/бошњачки језик, хрватски језик, српскохрватски језик, црногорски језик и буњевачки језик. Иако је такво поступање допуштено у дневној политици, где спада и „дејтонска⁵ лингвистика“, оно је непримерено науци (лингвистика) јер је методолошки дефектно: ствара се термилошка збрка, односно настаје монструозни суживот виртуелних (политичких) и лингвистичких термина у оквирима истог лингвистичког рада, истог нормативног језичког приручника и исте националне енциклопедије.

У описаној ситуацији (трвења у Србији између србиста и сербокroatиста око идентитета српског језика) настају сваковрсни проблеми у наставној пракси, како за наставника тако и ученика. Наставник и ученик су дезоријентисани тврђом да у савременом тренутку, симултано, тобоже постоје „српскохрватски“ и српски као „два“ различита језика (сербокroatистичка доктрина – Пипер, 2007; Радић-Бојанић, 2011; Тошковић, 2012; Пипер и Клајн, 2013: 15), док експерти за српски језик доказују да је одувек, онда и данас, то био и остао један (српски) језик, онакав како га је Вук дефинисао још у *Писменици*, при чему политички назив „српскохрватски“ представља термилошки нонсенс (србистичка доктрина – Слово, 1998; Ковачевић и Шћепановић, 2011; уп. Стојановић, 2006, 2008, 2015; Стојановић, 2014). Де-

⁴ Израз „институционално етаблирани несрбисти“ односи се на оне заговорнике сербокroatистичке доктрине који, по правилу, не поседују чак ни формалне квалификације (основну факултетску диплому) из области „Српски (српскохрватски) језик и књижевност“, па следствено томе такви филолози не могу, уз понеки изузетак, ни бити етаблирани у србистици, односно у србистичком научном свету. Тај „хендикеп“ настоји се надоместити тиме што ће се поменути филолози најпре инфилтрирати у надлежне институције, а потом заклонити ауторитетом тих установа, делујући одатле у духу (нео)сербокroatистичке доктрине, што представља својеврсну негацију како србиста тако и србистике као научне дисциплине.

⁵ О лингвистичким аспектима Дејтонског споразума видети у радовима Милоша Ковачевића, нпр. у зб.: „Српско питање и србистика“ (2007). [Србистика, ванредни број]. Зборник радова 3. Бачка Паланка – Ваљево, 183–190.

зоријентисани су и неједнаким тумачењем разлика типа *цвеће* – *цвијеће*, јер би сербокроатисти у томе аутоматски препознали и „оделите“ језике, док би србисти поменути чињеницу тумачили као устаљену варијацију у оквиру једног те истог (српског као полицентричног) језика. Сличних проблема у наставној пракси има много, а основна дилема гласи: да ли србијански наставници из националне групе предмета и предмета Страни језик треба да се поводе за ставовима научне србистике или пак треба да одбаце науку и крену за политиканским ставовима несрбиста, односно за савременом србијанском сербокроатистиком. Та дилема није лажна: ако се наставници приклоне науци (србистика), имаће један и сасвим јасан одговор; у случају да се одреде за ненауку (политику, тј. сербокроатистику прожету „хашкодејтонском лингвистиком“) имаће квазинаучни одговор и терминолошку збрку, при чему ће овај последњи одговор допринети да Срби и у наставној пракси раде у корист властите штете.

На општем плану, циљ овог рада је приказати недопустив уплив (дневне) политике у науку (лингвистику) и србијански систем образовања (нпр. у школске приручнике). С тим у вези, наш је задатак⁶ да на примеру идентитета српског језика најпре представимо сучељене ставове савремене сербокроатистике и савремене србистике, а потом илуструјемо одређене проблеме у наставној пракси који непосредно проистичу из тог сучељавања.

1. Наука и политика о идентитету српског језика

1.1.

Ставови институционално етаблираних сербокроатиста о идентитету језика. – Бранећи пре свега ситне личне⁷ интересе и позиције у институцијама, сербокроатисти (Б. Брборић, М. Радовановић, С. Савић, П. Пипер, И. Клајн⁸ и др.) лансирају спасоносни став да је глас науке у научним

⁶ Иако се у раду овлашно дотичемо наставне праксе, у задатке овог разматрања не спада сагледавање дидактичко-методичких аспеката наставног рада. То може и треба да буде предмет посебног истраживања.

⁷ Србисти одавно упозоравају да се „српске националне институције неретко понашају као да им је основни циљ провођење антисрпске језичке и културне политике“ односно да се тамо „ситни лични интереси надређују националним“ (цит. по: Стојановић, 2014: 602). Уп.: Ковачевић, 2000.

⁸ Институционално етаблирани италијаниста И. Клајн и русиста П. Пипер (обојица заговорници сербокроатистичке доктрине) јасно су саопштили своје социополитичке ставове о идентитету српског језика, о чему је већ реферисано у: Стојановић, 2006, 2014, 2015.

питањима споредна ствар, односно да одлучујућу реч у лингвистици (то се наводно односи и на питање идентитета језика) мора да има ненаука, односно политика. У конкретном случају (питање идентитета српског језика), политички лојални сербокроатисти су напустили науку (социолингвистику) и преоријентисали се на „социополитику“, што је у научним круговима оцењено⁹ као инцидент. Довољно је овде илустровати карактеристичне ставове Б. Брборића, М. Радовановића и Свенке Савић (за доње цитате дајемо у загради само број странице, јер су сви наводи преузети из: Ковачевић и Шћепановић, 2011). Уп.:

Бранислав Брборић, дуго времена најистакнутији политички лингвиста у Србији, каже „да се у идентитету језика заправо и не пита наука него политика, будући да је наука немоћна у евентуалном покушају да докаже аксиоме или очигледности, чак кад су оне потпуне, а није ни надлежна да утврди докле се протеже један језик и где настаје други. Није моћна ни да утврди колики је ступањ разлика међу појединим идиомима неопходан да би се они могли или морали сматрати оделитим језицима ...“ (стр. 17).

„Превласти политичких над лингвистичким критеријумима, који се најбоље одсликавају у изједначавању ‘политичких’ и ‘лингвистичких’ језика, наклоњен је и **Милорад Радовановић**, који каже да је ‘у крајњем, сваки ‘лингвистички’ језик истовремено и ‘политички’ језик, барем у том погледу што до распознавања његове посебности, тј. ‘лингвистичкога’ идентитета, долази кад-тад, овако или онако, више ‘политичком’ вољом но научним суђењем. То практично значи да је, ипак, онолико језика колико се ауторитети неке сорте ‘договоре’ / ‘одлуче’ / ‘пропишу’ да их је ...“ (стр.14).

„Чему онда научни критеријуми, замијенимо их политичким, како то имплицитно и предлажу ... Брборић, Радовановић, Бабић, или пак **Свенка Савић**, која поводом ‘црногорског језика’ утврди да ‘службени језик у Црној Гори може бити црногорски, ако тако одлучи власт. Није потребно да се наводе лингвистички докази. Довољни су политички ...’“ (стр.18).

Као што видимо, пред нама су карактеристични ставови институционално етаблираних несрбиста (сербокроатиста) који уместо аутономије науке, научних критеријума идентитета језика, отворено пропагирају (знамо главни разлог – в. почетак тач. 1.1) политичку лојалност, критеријум договора политичких ауторитета, антисрпску (антивуковску¹⁰) филолошку концеп-

⁹ „Оваквој социолингвистици свакако би много боље одговарао назив ‘социополитика’. Али шта онда у таквој дисциплини да траже лингвисти?“ (Ковачевић и Шћепановић, 2011: 18).

¹⁰ Уп.: „Вук и српски [махом **војвођански** – А.С.] сербокроатисти су готово небо и земља у разлици кад је реч о суверености Срба над српским језиком и писмом“ (Збиљић, 2013).

цију и „лингвистику“ хашко-дејтонске¹¹ провенијенције.

1.2.

Научна србистика о идентитету српског језика. – Из богате србистичке литературе¹² о насловљеном питању довољно је пренети неке акценте из књиге *Српски језик у вртлогу политике* (аутори: М. Ковачевић и М. Шћепановић).

За разлику од сербокроатистичке доктрине (в. напред), научна србистика најпре прави кључну дистинкцију између лингвистике (наука) и политике (ненаука), а потом одређује идентитет српског језика. Уп.:

„У разматрању језичких питања лингвистика и политика критеријално су готово инкопатибилне. Лингвистика, будући наука, своје анализе и закључке мора темељити искључиво на научним критеријумима. Политика, као ненаука, и својим анализама и закључцима уопште се не мора ни дотичати било којих научних, па слѣдствено, ни лингвистичких критеријума“ (Ковачевић и Шћепановић, 2011: 7).

Кључни став научне србистике о идентитету српског језика (раније постулиран у: Слово, 1998; уп. Стојанович, 2014) гласи:

„Ако се зна да је српскохрватски лингвистички исто што и српски, зар то није најбољи показатељ апсурдности настојањима да се докаже да су, с једне стране, хрватски, бошњачки/босански и црногорски посебни стандардни језици, а с друге – да имају равноправан статус са српским књижевним (стандардним) језиком. Сви ти назовијезици само су варијанте српскога језика. Зато термин српски језик данас у (социо)лингвистици мора да има два значења: он је хипероним и кохипоним терминима хрватски, бошњачки/босански и црногорски језик. Као хипероним он једини има статус лингвистичког језика, док су сви остали само политички језици (језици само по имену), док су лингвистички искључиво варијанте српскога језика“ (Ковачевић и Шћепановић, 2011: 57).

---

¹¹ Елементи „хашко-дејтонске лингвистике“ унесени су у новије уџбенике српског језика, где сербокроатисти подмећу ђацима да наводно постоји некакав „народни језик – *српскохрватски*“, на чијој су се основи тобоже развила „три књижевна језика: српски, хрватски и – у **последње време признат од међународне заједнице** – језик босанских муслимана, данас Бошњака (који они називају босанским језиком, а **наша (sic!) наука** бошњачким ...“ (цит. по: Стојановић, 2014: 604).

¹² Шири преглед одабране србистичке литературе из поменуте области представљен је, такође, у: Стојановић, 2008, Стојанович, 2014. Посебно видети недавно објављену монографију Милоша Ковачевића, *Српски језик између науке и политике* (Бања Лука, 2015).

Резимирајући кратко разматрање о непомирљивим ставовима научне србистике и савремене (србијанске) сербокроатистике, треба констатовати фундаменталну разлику у погледу идентитета језика: научна србистика сматра (Ковачевић и Шћепановић, 2011: 44) да је питање идентитета језика искључиво лингвистичко питање (принцип аутономије науке), док савремена (србијанска) сербокроатистика „из својих разлога“ (они су поменути на почетку тач. 1.1) одустаје од аутономије науке, па прокламује у науци и образовању (нпр. у школским приручницима) превласт¹³ политике над науком, што ствара додатне проблеме у наставној пракси.

2. Проблеми у наставној пракси

Симултано присуство и деловање на српској културној сцени двеју опречних, непомирљивих, филолошких концепција о идентитету српског језика ствара конфузију, термилошку збрку, нарочито у образовном систему Србије. Поменимо неке од тих проблема (без намере да се овде исцрпно разматра сваки од њих).

2.1.

Проблем односа српског и српскохрватског језика и односа српског језика и назовијезика (тзв. хрватског, босанског/ бошњачког и црногорског). — У данашњем образовном систему Србије, у наставној пракси, ученик може добити најмање два опречна одговора (сербокроатистички и србистички) који се нуде као решење за насловљене проблеме. Ако су се србијански наставници из националне групе предмета и предмета Страни језик определили за сербокроатистичку доктрину (в. напред), онда ученик добија одговор да *српски* и *српскохрватски* представљају „два“ различита језика (Пипер, 2007; Радић-Бојанић, 2011; Тошовић, 2012; Тошович, 2012; Пипер и Клајн, 2013), при чему такав српски стандардни језик има, наводно, равноправан статус са оделитим страндардним језицима — „хрватским“, „бошњачким / босанским“ и „црногорским“. У случају пак да наставник заступа ставове научне србистике, онда је одговор ученицима дијаментрално супротан (тј. такав како већ стоји у напред наведеном цитату Ковачевић и Шћепановић, 2011: 57).

---

¹³ Лингвисти (сербокроатисти) који су „принуђени“ да, због ситних личних интереса и позиција у институцијама, прокламују превласт политике над науком (лингвистиком) „принуђени“ су, такође, да „социоллингвистику виде као дио политике, а не као дио лингвистике“ (Ковачевић и Шћепановић, 2011: 17). Сликвито речено, такви научници су „продали вјеру за вечеру“.

2.2.

Проблем српског као већинског и мањинског језика у Србији. – Наставник и ученик налазе се у непријатном процепу кад треба да овладају појмом „мањински језици у Србији“ (нпр., тзв. хрватски, црногорски, буњевачки¹⁴ и др.), јер србисти и сербокroatисти нуде опречна тумачења. Ако се поведу за домаћим сербокroatистима, онда испада да, рецимо, „босански/бошњачки језик“ тобоже аутоматски постоји као оделит „језик“, односно као „мањински језик у Србији“, јер се успоставља однос „народ – језик“ (муслимани, Бошњаци = босански/бошњачки језик). У уском кругу несрбиста¹⁵, „босански језик“ је, под **маскирним** називом *бошњачки језик*, **комисијски признат** 16. фебруара 1998. године (в. Одлука, 1998). Доцније, 2011. године, Матица српска и САНУ снажно пласирају (вероватно у жељи да овековече термилошки неологизам за „језик који је проговорио у Дејтону“ – Ивановић и Апостоловски, 2013) одредницу „бошњачки језик“, и то у *Српској енциклопедији* (Пипер, 2011: 475), при чему све то треба да делује као да је у складу са европским прописима о регионалним и мањинским језицима, што је уникум (гледај ниже).

Будући да САНУ („оаза србохрватства“) и Матица српска („српскохрватски рукавац“ – Стојановић 2014) инаугуришу у Србији тзв. босански језик (промовишући га под маскирним називом „бошњачки језик“ – Одлука, 1998; Пипер, 2011: 475), онда није чудо кад и новија србијанска емиграција у Америци истиче (нпр. у стручној биографији¹⁶) да говори следеће језике: енглески (English), „босански“ (Bosnian) и „српскохрватски“ (Serbo-Croatian).

---

¹⁴ Библиотека Матице српске је каталогизовала месечни лист „Tandrčak“ (ISSN 18206735), на чијим корицама је високо истурен поднаслов „Dečji list na **bunjevačkom jeziku**“ (Subotica, мај 2015, год. VIII, br. 85). Ту су и „Bunjevačke novine“ (Subotica, мај 2015, год. XI, br.119, ISSN 1451-2505), где на унутрашњим корицама ишчитавамо пропагандну поруку „**Slušajte radio emisije na bunjevačkom jeziku**“.

¹⁵ Израз „узак круг несрбиста“ упућује на тројицу филолога, од којих ниједан није представник научне србистике нити има формално србистичко (некадашње сербокroatистичко) образовање, при чему баш они наступају пред лицем јавности као једини и званични „састављачи одговора“ о тзв. босанском/бошњачком језику (Одлука, 1998). То су: И. Клајн (**италијаниста**), П. Пипер (**русиста**) и Б. Брборић (**англиста**). Уз дужно поштовање, зар ћемо поменути несрбисте (осведочене борце за сербокroatистичку доктрину) да подмећемо пред нашом и светском јавношћу као да су србисти?

¹⁶ Уп. званичне податке из стручне биографије српског лекара, који је недавно емигрирао у Америку: http://www.healthgrades.com/physician/dr-pavle-joksovic-ggbvw/background-check#BackgroundCarePhilosophy_anchor (посећено 20.8.2015).

Ако се наставници (и ученици) поведу за ставовима научне србистике, онда постаје белодано јасно да „босански/бошњачки језик“ ни лингвистички нити правно (по одговарајућој повељи Савета Европе) не може стећи статус „оделит језик у Србији“, јер се ту заправо ради о *варијанти* истог (српског) језика. Србистичку тезу убедљиво образлаже проф. Милош Ковачевић. Уп.:

„Bošnjaci iz Srbije kada traže uvođenje tzv. bosanskog jezika u škole, pozivaju se na evropska prava nacionalnih manjina, od kojih je najznačajnije pravo na svoj jezik, napominje Miloš Kovačević, profesor na Katedri za srpski jezik i opštu lingvistiku na Filološkom fakultetu u Beogradu, napominjući da je stvaranje novog jezika isključivo stvar politike. – Nije čudo, međutim, što oni namerno previdaju šta o manjinskim jezicima kaže 'Povelja Saveta Evrope o regionalnim i manjinskim jezicima', koja je donesena u Strazburu 1992. godine, u kojoj se eksplicitno navodi da se manjinskim jezicima mogu smatrati **samo jezici 'koji su različiti od zvaničnog jezika te države'** – каже Ковачевић“ (цит. по: Ивановић и Апостоловски, 2013; истицање масним слогом је наше. – А.С.).

Круну јавашлука у наставној пракси представља најновија *Грамматика српског језика за осми разред основне школе* (група аутора, 6. изд., 2015, тираж: 6500), коју је одобрило за употребу Министарство просвете Републике Србије, где аутори, узгредно, српским основцима намећу монструозно тумачење (тамо кажу: „са гледишта науке“) да „језик Бошњака“ јесте „босански“. Уп.:

„Иако је дошло до расцепа заједничке државе, па и одвајања језика, **са гледишта науке**, ово је исти [аутори мисле „српскохрватски“¹⁷ – А.С.] језик без обзира на име: српски, хрватски, **босански (језик Бошњака)**. У Србији се говори српски језик, заснован на штокавском наречју ...“ (Тећез-Иљукић и др., 2015: 27; истицање масним слогом је наше. – А.С.).

2.3.

Проблем писма и језичке баштине. – У наставној пракси, употреба ћирилице и латинице актуализира и *питање српске културне и језичке баштине*. Упростијено, домаћа сербохрватистика (нарочито њен војвођански огранак) на крилима Дејтонског споразума настоји да српску језичку и културну прошлост поистовети са данашњим србијанским границама, да лати-

---

¹⁷ О бившем српскохрватском види: Невекловский, Г. (2001). Языковое состояние на территории распространения бывшего сербохорватского языка. *Славяноведение, № 1*, 39–50; Ђорђевић, Б. (2015). Томови непостојећег језика, *Дневни лист „Новости“ од 8. октобра 2015. године*, стр.15.

ничко културно наслеђе „изручи“ Хрватској, као што су у Библиотеци Матице српске латиницом објављене књиге биле сврстане у страну (хрватску) књижевност, при чему награђена Матичина нормативна граматика српског језика (2013) прописује ђацима у Србији новокомпоновани стандардолошки термин – „**српскохрватска латиница**“ (Пипер и Клајн, 2013: 17, 577). Шта о томе треба да кажу запањени родитељи, наставници и ђаци? Тим пре што научна србистика то оспорава, јер познаје само један и јединствен (Вуков односно вуковски) српски језик, те инсистира на одговарајућој језичкој баштини и терминима *српска ћирилица* и *српска латиница*. (На том проблему ми се овде нећемо задржавати, јер то је већ потанко описано у раду: Стојановић, 2014).

2.4.

Проблем идентитета ијекавице. – Кад се наставник и ученик (у погледу идентитета ијекавице) поводе за савременом сербокроатистиком, онда добијају одговор да је српски језик ијекавског изговора данас заступљен – само и једино – „на југозападу Србије, у Црној Гори и Републици Српској“ (Пипер и Клајн, 2013: 16). Ако пак слушају глас научне србистике (и Вуковог учења још од *Писменице* 1814), онда добијају одговор да је српски језик ијекавског изговора заступљен, такође, у Хрватској и Федерацији БиХ (о све-му томе је већ реферисано у: Стојановић, 2015).

Илустровани проблеми (а њих је кудикамо више) искрсавају у **настави страних језика** и преводилачкој¹⁸ делатности. Примера ради, поменимо типски случај кад млади студент (бруцош на Пољопривредном факултету у Београду) преводи на часу, рецимо, руски ботанички термин *морковъ* колоквијалном речју (мађаризмом) *шаргарепа*. Студент поступа тако (тј. опредељује се за мађаризам као преводни еквивалент) стога што је, да тако кажемо, у страху помислио (јер је тако и на хрваћанској Википедији можда прочитао) да лексема *мрква* тобоже ексклузивно припада тзв. хрватском језику. Осим тога, разлог је и то што младом студенту тек предстоји да на Факултету овлада основама пољопривредне ботанике и одговарајућом терминологијом на српском и латинском језику. Након наставниковог објашњења да у попису српске научне (овде – ботаничке, повртарске) терминологије, односно у ботаничкој класификацији повртарских биљака заправо не постоји биљка која се званично назива *шаргарепа* (рус. *морковка*) и после коментара да је у српској науци (пре и након Дејтонског споразума) било и остало *мрк-*

¹⁸ Посебно о идентитету српског језика у XVIII–XIX веку и покушају „превода“ са српског на српски језик видети у нашем раду *О „преводу“ са српског на српски језик* (2015). *Филолог*, бр. 12.

ва (нпр., *дивља мрква*; при чему изван научног, ботаничког, дискурса редовно у Србији долази колоквијална лексема *шаргарепа*), студент је разумео да обе лексеме (српски научни термин *мрква* и разг. *шаргарепа*) стабилно функционишу у српској култури и припадају једном „лингвистичком“ језику, који је стандардно полицентричан и варијантски раслојен (уп. Ковачевић и Шћепановић, 2011: 49–57).

3. Закључак

У данашњој науци о језику, па и националној филологији, питање идентитета српског језика није једнозначно решено.

Док научна србистика сматра да је питање идентитета језика искључиво лингвистичко питање (принцип аутономије науке), дотле савремена (србијанска) сербокроатистика одустаје од аутономије науке, па институционално етаблирани несрбисти (сербокроатисти) прокламују у науци и образовању, у школским приручницима, превласт политике над науком.

Опречна србистичка и (нео)сербокроатистичка тумачења идентитета српског језика, односно судар науке и политике, постају у Србији генератор додатних проблема у наставној пракси из националне групе предмета и предмета Страни језик: проблем односа српског и српскохрватског језика и односа српског језика и назовијезика – тзв. хрватског, босанског/ бошњачког и црногорског; проблем идентитета ијекавице; проблем српског као већинског и мањинског језика у Србији; проблем писма и језичке баштине и многи други. Уочени проблеми, настали због нерешеног питања идентитета српског језика, могу се у Србији релативно лако превазићи ако би надлежне институције омогућиле да о лингвистичким питањима српског језика приоритетно одлучује наука, односно научна србистика.

Литература

Збиљић, Д. (2013). Разлика између Вука и српских сербокроатиста. (Online). *Васељенска ТВ*, 13.1.2013. Преузето 20. августа 2015, са <http://www.vaseljenska.com/misljenja/razlika-uzmedju-vuka-i-srpskih-serbokroatista/>

Ивановић, Д. и Апостоловски, А. (2013). Босански језик „проговорио“ у Дејтону. *Политика online*, 07.02.2013. Преузето 23. јуна 2015, са <http://www.politika.rs/rubrike/Drustvo/Bosanski-jezik-progovorio-u-Dejtonu.sr.html>

- Ковачевић, М. (2008).** Идентитет српског језика у огледалу лингвистике и политике. In: *Српско питање и србистика. Излагања. Закључци и прилози. Зборник радова 3.* (стр. 111–123). Бачка Паланка – Ваљево [Србистика/Serbica. Ванредни број].
- Ковачевић, М. (2000).** Шта је то и куда иде српски језик? *Рашка: часопис за књижевност, уметност и културу, XXX (34–35), 29–46.*
- Ковачевић, М. и Шћепановић, М. (2011).** *Српски језик у вртлогу политике.* Посебна издања. Књ. 2. Одјељење за српски језик и књижевност. Никшић: Матица српска – Друштво чланова у Црној Гори.
- Ковачевић, М. (2012).** Србистика и статус тзв. босанског језика. In: *Srpski pogledi na odnose između srpskog, hrvatskog i bošnjačkog jezika.* (стр. 369–384). Graz: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität Graz & Beograd: Beogradska knjiga. [Одломак прештампан из књиге: Ковачевић, М. (2003). *Српски језик и српски језици.* Београд: Српска књижевна задруга, БИГЗ, 138–162].
- Одлука, (1998).** Одбор за стандардизацију српског језика. Одлука бр.1 од 16. фебруара 1998. године [састављачи: Б. Брборић, И. Клајн и П. Пипер]. Преузето 20. августа 2015, са http://www.rastko.rs/filologija/odbor/odluka001_c.html
- Пипер, П. (2007).** Српски у кругу словенских језика. *Књижевност и језик, LIV (1–2), 1–12.*
- Пипер, П. (2011).** Бошњачки језик. In: *Српска енциклопедија.* (стр. 475). Т. 1 (књ. 2). Нови Сад : Матица српска, Београд : Српска академија наука и уметности и Завод за уџбенике.
- Пипер, П. и Клајн, И. (2013).** *Нормативна граматица српског језика.* Нови Сад: Матица српска.
- Радић-Бојанић, Б. (2011).** [Ранко Бугарски] Језик и идентитет. Београд: Библиотека XX век, Књижара Круг, 2010, 278 стр. *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику, 54 (1), 318–322.*
- Слово, (1998).** *Слово о српском језику.* (Уредник А. Марковић). Београд: Фонд истине о Србима.
- Стојановић, А. (2006).** Поново о „једном језику“. *Глас Србоне, (20, јануар-фебруар), 34–38.*
- Стојановић, А. (2008).** Српско питање и србистика. Зборник радова 1–3 / Приредили: Петар Милосављевић, Момчило Суботић. – Бачка Паланка: Логос, Ваљево: Књиготворница Логос. – 2007–2008. – 530 стр. + 277 стр. + 337 стр. *Стил, (7), 381–392.*
- Стојановић, А. (2014).** „Српскохрватска латиница“ у огледалу србистике. *Радови Филозофског факултета, Књ. 1–2 (16), 595–613.*

- Стојановић, А. (2014).** Идентичност српског језика. In: *Материјали II Всеросијске (с међународним учешћем) научне конференције «Филологија у XXI веку: методе, проблеми, идеје»*. Сборник статиа. (с. 105–114). Пермь: Перм. гос. нац. исслел. ун-т.
- Стојановић, А. (2015).** Идентитет српског језика у Вуковој *Писменици* и Матициној *Нормативној граматици*. *Филолог*, VI (11), 56–66.
- Тошовић, В. (2012).** Disolucijske godine (1990–2004) srpskih pogleda na odnose između srpskog, hrvatskog i bošnjačkog jezika. In: *Srpski pogledi na odnose između srpskog, hrvatskog i bošnjačkog jezika*. (str. 525–608). Graz: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität Graz & Beograd: Beogradska knjiga.
- Тошовић, В. (2012).** Особенности боснијског/бошњачког језика по одношењу к српскому и хорватскому. In: *Slavia Islamica: Language, Religion and Identity*. (p. 9–64). Sapporo: Slavic Research Center & Hokkaido University.
- Ћећез-Иљукић, Д., Срдих, Ј., Савовић, С., и Вулић, С. (2015).** *Дар речи. Граматика за осми разред основне школе*. (6. издање). Београд: Нови Логос.

Andrej Stojanović

The identity of the Serbian language and problems in the teaching practice

Summary

The paper starts from the axiomatic position that the question of language identity is exclusively a linguistic issue. The author compares attitudes towards the identity of the Serbian language in scientific serbistics and contemporary serbo-croatistics and notes that, in Serbia, the inconsistency of these attitudes has become the generator of further problems in teaching practice regarding the national group of subjects and the subject of Foreign Language. Identified problems arising from the unresolved issue of the identity of the Serbian language can be relatively easily overcome in Serbia if the competent institutions allow science, that is, scientific serbistics, to primarily decide on linguistic issues of the Serbian language.